DISTRIBUCIÓ I HÀBITAT DEL PICOT NEGRE (Dryocopus martius) AL RIPOLLÈS

F. GONZÀLEZ-PRAT,
D. PUIG I MAIDEU,
J. GIL I SANTANO
–GEDENA–*

RESUM

Es presenta un estudi sobre la distribució i hàbitat del picot negre *(Dryocopus martius)* a la comarca del Ripollès.

Fins fa poc es pensava que aquest picot no era present als boscos de la comarca. Nosaltres hem localitzat 15 territoris d'aquesta interessant espècie al Ripollès.

Hem detectat la seva presència als quadrants U.T.M. de la gran quadrícula DG núms. 27, 28, 36, 37, 38, 46, 48 i 49.

Els límits altitudinals es situen entre 800 i 2.000 m d'altitud.

Al Ripollès, el picot negre viu sobretot a les fagedes i pinedes de pi roig muntanes, i també hem trobat alguns territoris en pinedes de pi roig, pi negre i avetoses subalpines.

* «Grup d'Estudi i Defensa de la Natura». Apartat de Correus 102. 17500 RIPOLL.

INTRODUCCIÓ

El picot negre és el més gros de tots els picots europeus. S'estén des de la Península Ibèrica i França fins a l'extrem més oriental d'Àsia. A Europa falta a la part més occidental i n'hi ha poblacions aïllades al Massís Central, al Jura, als Vosges, etc.; es fa més nombrós a Europa Central i Meridional, especialment als Alps i als Balcans, i augmenta la població cap a l'Est. A la Península Ibèrica el trobem bàsicament a la Serralada Cantàbrica Occidental i als Pirineus. Al centre de la Península hi ha un escàs nombre de parelles a les serres de Gredos, Guadarrama i Somosierra.

Com el seu nom popular indica, el color del seu plomatge és negre amb un capell vermell, més petit en la femella. Viu en boscos amb presència d'arbres prou vells per poder-hi fer el niu. Sovint els nius que fa són ocupats després per altres ocells i fins mamífers com l'esquirol, la rata cellarda o la fagina. El menjar també el sol buscar foradant els troncs dels arbres, i sovint ho fa a la base dels arbres més vells o ja morts, tot buscant larves, formigues i altres insectes.

És sedentari i la major part de l'any solitari; només a l'època de cria, cap a l'abril, viu en parella. Marca el territori amb tamborineig i crits semblants a un rapinyaire. Poden tenir un territori molt gran, acostuma a ser d'unes 200 a 800 hectàrees; s'ha comprovat que és més o menys gran segons la disponibilitat d'aliment.

DISTRIBUCIÓ I HÀBITAT AL RIPOLLÈS

Fins fa poc es pensava que aquesta espècie no es trobava als boscos de la Comarca, però hem localitzat les següents citacions:

En MORER I LACOT l'any 1879 als *Apuntes para el estudio de la flora y fauna de la comarca de Camprodón,* (a *Historia de Camprodón*, J. MORER y D. F. DE A. GALI, Barcelona), i dintre del «Vocabulario catalán-castellano de las principales especies contenidas en los apuntes» cita el **«Picot negra»** que es correspon al nom castellà de **«Pico mayor»** i amb nom científic *«Picus major L.»*. Creiem que ha de ser el Picot negre ja que en cita dos més: *«Picus viridis*

L. *(Picot verd)*» i «*Picus medius* L. *(Pico mediano)*» que es correspondrien amb el picot verd i el picot garser gros, ja que el picot garser mitjà no ha estat citat enlloc del Pirineu català actualment.

Cinc anys més tard, E. VAYREDA a la *Fauna Ornitológica de la Provincia de Gerona*, cita: «*Picus martius*. Tal vez en Caralps y Tosas».

No hi ha més cites publicades fins 100 anys després, al 1983 J. MUNTANER, X. FERRER i A. MARTÍNEZ en l'*Altas dels ocells nidificants de Catalunya i Andorra*, i a l'apartat sobre el Picot negre, escrit per Jordi Canut i Josep Ramon Ticó, es cita com a nidificant probable al DG 28, explicant «És interessant d'assenyalar l'absència de l'espèie als boscos meridionals de la Cerdanya i la zona Alt Ter-Freser. Desconeixem actualment la raó d'aquest fet».

Concepte que es repeteix a l'*Enciclopedia d'Història Natural dels Països Catalans* volum 12 Ocells (1986). On es diu: «... viu en els boscos subalpins...», «... el seu mapa de distribució comprèn les comarques de l'Alta Ribagorça, la Vall d'Aran, tots dos Pallars, l'Alt Urgell, el Solsonès, la Cerdanya, el Berguedà, el Ripollès i la Garrotxa», «Cal remarcar, però, l'absència de l'espècie als boscos meridionals de la Cerdanya i a la zona Alt Ter-Freser; a hores d'ara es desconeixen les raons per les quals manca d'aquests indrets».

El primer indici que tenim nosaltres de la seva presència a la comarca fou una femella caçada a la zona meridional de la comarca a finals del 1982. L'any 1986 vam trobar-ne un niu en un faig. Posteriorment l'hem anat observant en altres localitats del Ripollès.

Actualment tenim una idea bastant aproximada de la seva distribució al Ripollès. Coneixem uns 15 territoris on s'observen o es denota la seva presència sovint, i alguns més encara no segurs. On hi ha més territoris amb presència de picot negre és a les serres pre-pirinenques de la comarca i la part meridional, tot i que als boscos septentrionals també ha estat detectat, però en menor nombre i molt més localitzat.

La distribució comarcal d'aquesta espècie s'ha realitzat sobre mapes del Ripollès amb quadrícules de 10 x 10 Km segons el sistema U.T.M. (Universal Transverse Mercator). Tots els quadrats del Ripollès entren dins la gran quadrícula DG de 100 x 100 Km. La nomenclatura dels quadrats estudiats està representada en la Figura 1.

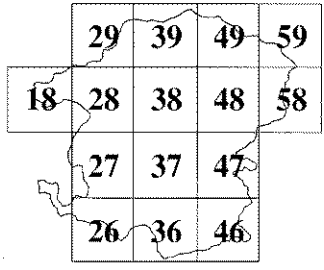

Fig. 1
Mapa del quadrat DG al Ripollès

La presència del picot negre en un quadrat està representada per un cercle ●. Hem detectat la seva presència als quadrats U.T.M. de la gran quadrícula DG núms. 27, 28, 36, 37, 38, 46, 48 i 49 (Fig. 2).

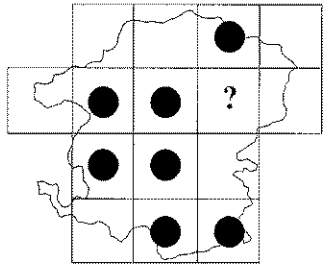

Fig. 2
Mapa de la distribució del picot negre (*Dryocopus martius*) al Ripollès.

Els límits altitudinals es situen entre 800 i 2.000 m. Com es pot veure a la Fig. 3, hem localitzat deu territoris entre 800 i 1.400 m, tres entre 1.400 i 1.700 m, i només dos per sobre de 1.700 m. Per tant, és més freqüent a l'estatge muntà contràriament al que s'havia cregut fins fa poc. La baixa densitat a l'estatge subalpí contribueix a explicar per què no s'havia detectat la presència a la zona de l'Alt Ter-Freser on se l'havia estat buscant.

El seu hàbitat es troba sobretot en fagedes i pinedes de pi roig muntanès; també hi ha alguns territoris en boscos subalpins de pi roig, pi negre i avet. Així mateix hem trobat un territori en un bosc de roure martinenc (Fig. 4).

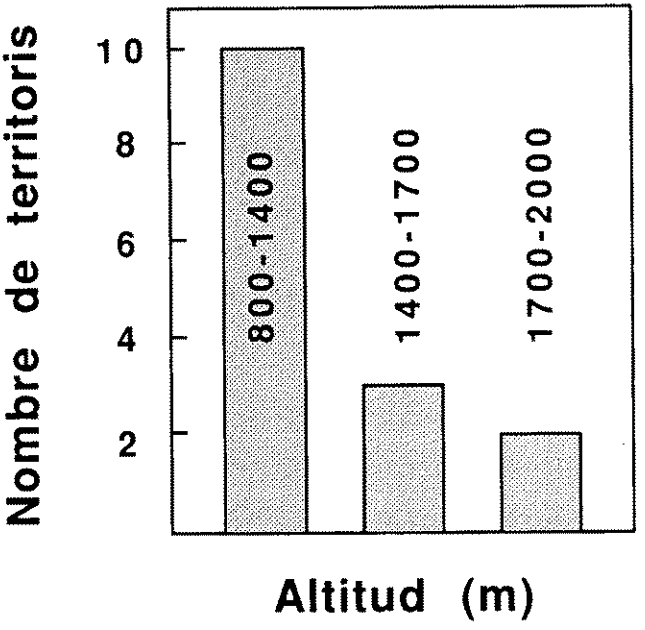

Figura 3
Distribució altitudinal del picot negre *(Dryocopus martius)* al Ripollès.

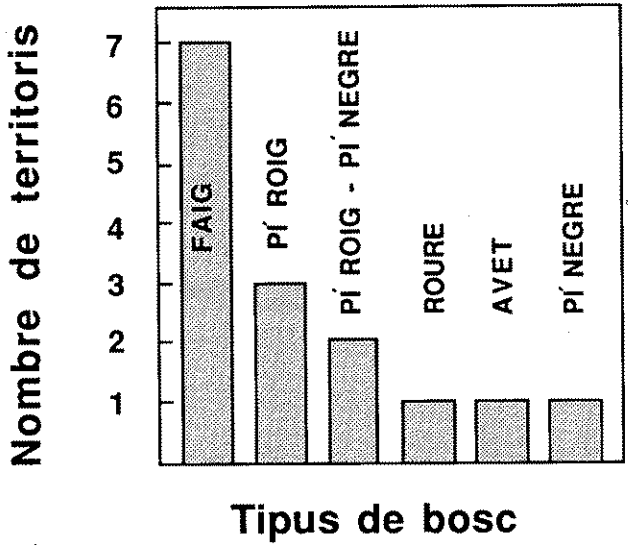

Figura 4
Hàbitat del picot negre *(Dryocopus martius)* al Ripollès.

El picot negre és un ocell prou delicat i interessant per evitar els factors de perill que en puguin afectar la seva població. L'excessiva obertura de pistes forestals, l'explotació forestal barroera i poc delicada amb què es tracten els nostres boscos, i la massificació del turisme i la presència humana als boscos i a qualsevol indret de la muntanya poden afectar seriosament aquesta espècie, com ja ha afectat moltes altres espècies d'animals i vegetals.

BIBLIOGRAFIA

FERRER, X. et al (1986). *«Ocells», volum 12, a Història Natural dels Països Catalans*. Ed. Gran Enciclopèdia Catalana.

MORER I LACOT (1879). *«Apuntes para el estudio de la flora y fauna de la comarca de Camprodon»* (a *Historia de Camprodon*, J. MORER y D. F. DE A. GALI, Barcelona).

MUNTANER, J., FERRER, X. i MARTÍNEZ-VILALTA, A. (1983). *Atlas dels ocells nidificants de Catalunya i Andorra*. Ed. Ketres.

NOVAL, A. (1975). *Libro de la Fauna ibérica*. Vol. 5. Ed. Naranco.

VAYREDA, E. (1883). *Fauna Ornitológica de la Provincia de Gerona*.

ADDENDA

Quan teníem el treball en premsa vam localitzar una nova parella de picot negre nidificant en la quadrícula DG38 a una altitud d'uns 1.200 m i criant en un pollancre bastant vell on hi havia forats d'altres espècies de picots.

Al mateix temps, cal dir que s'ha estat tallant part d'un bosc de la Vall de Ribes on hi havia localitzat un altre territori, se n'han tret els arbres més vells i, per tant, els millors per a la nidificació d'aquesta espècie. De segur que pot quedar afectat aquest territori i quedar abandonat pels picots que hi habitaven.